

*В. В. Сірик,
аспірант, кафедра права і законотворчого процесу,
Національна академія державного управління при Президенті України*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ КОМЕРЦІЙНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ОБОРОННО- ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ (ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

V. Siryk,
postgraduate student of the law and legislative process department, National Academy of Public Administration,
Office of the President of Ukraine

PECULIARITIES OF STATE COMMERCIAL ENTERPRISES PUBLIC ADMINISTRATION (ORGANIZATIONAL AND LEGAL ASPECT)

У статті розглянуто та проаналізовано особливості управління державними комерційними підприємствами оборонно-промислового комплексу, роль органів виконавчої влади та державних господарських об'єднань в управлінні державними оборонними підприємствами та надано рекомендації щодо підвищення ефективності управління державними комерційними підприємствами.

The article considers and analyses peculiarities of state commercial enterprises public administration and management, the role of state executive bodies and state enterprises' unions in state enterprises management and carries out recommendations on increasing of state enterprises management effectiveness.

Ключові слова: державне комерційне підприємство, оборонно-промисловий комплекс, управління державним підприємством.

Key words: state commercial enterprise, defense-industrial complex, state enterprises management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Оборонна галузь в економіці багатьох країн має стратегічне значення, забезпечуючи як надходження доходів від експорту, так і обороноздатність держави. На відміну від багатьох галузей, значна кількість підприємств оборонної галузі України знаходиться на рівні світових стандартів, що неодноразово підкреслювалось у виступах керівників держави [1]. Це зумовлено, зокрема, успадкуванням Україною значної частини не тільки підприємств радянського ВПК, кількість яких в Україні на момент розпаду СРСР становила 1810 [2], але й наукового потенціалу і відповідних технологічних напрацювань. Проте за останні двадцять років відбулися значні скорочення Збройних Сил України, зменшення обсягів державних замовлень, скорочення державного

фінансування наукових розробок, що в свою чергу викликало погіршення фінансових показників державних підприємств оборонно-промислового комплексу (надалі — ОПК), переорієнтацію виробництва на експорт, скорочення кількості підприємств. Так, за даними Кабінету Міністрів України у листопаді 2012 р. до ОПК відносились 162 підприємства різної відомчої належності, більшість яких входить до Державного концерну "Укроборонпром" [3].

Як було зазначено на кількість підприємств і показники їх роботи негативно впливає скорочення державного замовлення, проте з іншого боку, власні оборонні підприємства не забезпечують виконання державного оборонного замовлення [4; 111]. Це свідчить про незадовільне управління державними підприємствами ОПК

та відсутність науково обґрунтованого планування оптимальних виробничих потужностей підприємств і співвіднесення їх з державним замовленням.

Попри тривалий кризовий стан оборонної галузі і визнання необхідності її реформування, жодна із прийнятих до 2010 р. державних стратегій і програм розвитку ОПК, не виконана через недофінансування з державного бюджету [5; 13—15]. Тим часом, за минулі десятиріччя у значній мірі втрачений виробничий, науковий, технологічний і кадровий потенціал галузі. Такий стан вимагає реформування управління державними підприємствами ОПК.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Наукові роботи, які стосувалися підприємств оборонно-промислового комплексу, проводились в основному в межах більш широких тем досліджень. Зокрема, загальними питаннями оборонно-промислової політики та експорту озброєнь займалися В.В. Бадрак, В.М. Бегма, Р.В. Боднарчук, В.В. Головка, О.О. Свергунов, П.П. Скурський, А.І. Шевцов. Економічні аспекти розвитку оборонної промисловості досліджували М.Ю. Завгородня, І.В. Барановська, С.В. Проскуркін. Питанням господарсько-правового статусу підприємств ОПК присвячені публікації А.В. Семенишина.

МЕТА СТАТТІ

Цілями цієї статті є аналіз управлінських повноважень органів державної влади щодо державних комерційних підприємств ОПК; дослідження основних заходів з реформування управління державними підприємствами ОПК; надання практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності участі органів виконавчої влади в управлінні державними комерційними підприємствами ОПК.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У руслі загальних засад державної політики з реформування державного сектору протягом 2010—2012 р. було проведено ряд організаційних заходів, інституційних змін та прийняті нормативно-правові акти, спрямовані на реформування ОПК і підвищення ефективності управління державними підприємствами ОПК. З метою забезпечення системного підходу до реформування ОПК та підготовки відповідних пропозицій в сучасних умовах було створено кілька державних комісій, які проводили вивчення стану ОПК і надавали рекомендації щодо його реформування [6]. Проте такі важливі рекомендації комісій, як проведення інвентаризації фінансово-господарської діяльності всіх підприємств оборонно-промислового комплексу, ретельного вивчення якості менеджменту на цих підприємствах, до кінця не виконані.

Серед заходів по реформуванню оборонної галузі, передбачених Указом Президента України від 28.12.2010 р. № 1245/2010 та відповідною постановою Кабінету Міністрів України [7], основним стало створення Державного господарського об'єднання "Укроборонпром". Для надання концерну спеціального статусу порівняно із нормами чинного на той час Закону Украї-

ни "Про управління об'єктами державної власності" [8] згодом був прийнятий Закон України "Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі" [9], який встановив особливий порядок управління державними комерційними підприємствами ОПК. Відповідно до цього Закону Державний концерн "Укроборонпром" поряд з Кабінетом Міністрів України є суб'єктом управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі, а підприємства концерну не перебувають в управлінні органів виконавчої влади. Такий статус концерну викликає певні сумніви, оскільки він не відноситься до органів державної влади, але при цьому наділений значними майновими засобами (тільки до статутного капіталу передано 100 млн грн. бюджетних коштів [10]) і йому передані важливі повноваження публічного характеру щодо управління підприємствами ОПК, які мають стратегічне значення для країни. Зокрема, концерну передані повноваження, які до цього належали міністерствам та іншим органам виконавчої влади, до сфери управління яких відносились підприємства ОПК. Так концерн: здійснює регулювання, контроль та координацію діяльності учасників; затверджує статuti (положення) учасників Концерну та нормативні документи щодо внесення змін до них, здійснює контроль за дотриманням їх вимог; призначає на посаду та звільняє з посади керівників учасників Концерну; розробляє стратегію розвитку Концерну та його учасників; затверджує річні фінансові та інвестиційні плани; проводить моніторинг фінансової діяльності учасників Концерну; надає згоду на відчуження та списання об'єктів управління державної власності в оборонно-промисловому комплексі учасників Концерну; здійснює контроль за діяльністю учасників Концерну та виконує інші функції з управління підприємствами ОПК [9].

Враховуючи, невизначеність відповідальності концерну за наслідки управління державними підприємствами ОПК, можна припустити, що для уникнення можливих зловживань у законодавстві мають бути передбачені чітко визначені організаційні і правові механізми контролю за реалізацією концерном своїх управлінських повноважень щодо підприємств. Поки що практика свідчить, що як захід відповідальності переважно застосовується звільнення керівника.

До складу концерну при його створенні на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 року [11] було включено 7 підприємств військово-оборонного комплексу, 6 з яких — спеціалізовані експортні підприємства. На сьогоднішній день до концерну входить понад 160 найбільш рентабельних державних комерційних і казенних ОПК [1]. Практика показує, що підприємства оборонної галузі в силу специфіки продукції, яку вони випускають, не можуть ефективно займатися її експортом. Проте склад учасників концерну, до якого поряд з підприємствами-виробниками входять спеціалізовані на експорт озброєнь підприємства, показує, що навряд чи основною метою його створення була оптимізація експортних операцій, оскільки і до створення концерну експорт озброєння і військової техніки також проводився через ті ж самі спеціалізовані експортні підприємства. Крім того, створення структури, яка налічує таку значну кількість учасників різної

галузевої належності, не може мати на меті підвищення ефективності управління самими підприємствами. Світовий досвід інтегрування товаровиробників як між собою, так і з інвестиційними структурами, показує, що існують корпоративні об'єднання горизонтального типу, "коли його учасники інтегруються з однорідною діяльністю", та вертикального типу, коли об'єднуються "учасники з різнопрофільним виробництвом, продукція яких" є необхідною "для одержання кінцевого продукту" [12]. Державний концерн "Укроборонпром" не може бути віднесений у повному сенсі до жодного типу інтегрованих корпоративних структур. Це дає підстави для припущення, що однією з підстав його створення був контроль фінансових потоків у сфері експорту озброєнь.

Чинне законодавство дає підстави також виділити ще одну з цілей створення концерну, а саме підготовку ряду підприємств-учасників до приватизації. До такої думки схильють ті обставини, що, по-перше, на державному рівні практично не здійснюється реальних заходів по масштабній модернізації виробництва, заміні зношених виробничих потужностей та впровадженню інноваційних технологій щодо підприємств ОПК, а, по-друге, підприємствам оборонно-промислового комплексу-учасникам концерну були списані суми заборгованості до соціальних фондів та за спожиті енергоносії, водопостачання та водовідведення, а також відповідні суми штрафів та пені [13].

Таким чином, можна стверджувати, що створення Державного концерну "Укроборонпром" має на меті концентрацію фінансових потоків від експорту озброєння і військової техніки та підготовку оборонних підприємств до приватизації. Слід зауважити, що практика країн СНД, і зокрема РФ, які мають аналогічні до українських проблеми реформування ОПК, свідчить про переваги інтегрованих корпоративних структур холдингового типу, які дозволяють скоротити майже наполовину кількість оборонних виробництв, мінімізувати витрати на розробку та виробництво продукції, підвищити рівень координації виробничої діяльності, спростити систему управління оборонними підприємствами та взаємодію розробників, виробників і експлуатантів у процесі розробки, виробництва і використання продукції ОПК. При цьому для кожної галузі оборонної промисловості відпрацьовуються свої схеми інтеграції, що засновані на загальному базисі [14, с. 104—110].

Загальна тенденція, яка простежується у нормативно-правових актах, які стосуються реформування управління державними унітарними підприємствами ОПК, це передача уповноваженими міністерствами найбільш рентабельних підприємств до ДК "Укроборонпром" (зокрема Міністерством оборони України до концерну було передано 39 підприємств), а непрофільних підприємств — до управління Агентства державного майна України або інших міністерств.

Слід зауважити, що виходячи із змісту відповідних нормативно-правових актів, прийнятих у 2010—2012 рр., до ОПК віднесено лише ДК "Укроборонпром" і його учасників. Проте в літературі була висловлена слушна думка щодо невідповідності такої термінології сучасним реаліям, оскільки фактично до цього поняття не віднесено не тільки підприємства приватної власності, які

становлять 35% підприємств воєнної промисловості, але й "декілька десятків державних підприємств воєнної промисловості, що здійснюють розробку, виготовлення, реалізацію, ремонт, модернізацію та утилізацію озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів", які відносяться до сфери управління інших органів виконавчої влади [15]. Це означає, що підприємства воєнної промисловості, які раніше належали до єдиного ОПК опинилися у різній відомчій підпорядкованості і мають різні форми власності, що виключає їх загальну керованість державою і вимагає розробки дієвих механізмів державно-приватного партнерства у галузі воєнної промисловості.

Загальні засади реформування управління державними комерційними підприємствами, підпорядкованими Міністерству оборони України, визначені у Стратегії розвитку та реформування підприємств і господарських структур, що належать до сфери управління Міністерства оборони України. Суть реформування відповідно до Стратегії зводиться до приведення кількості та структури підпорядкованих державних підприємств у відповідність з потребами Збройних Сил України. Проте зміст стратегії свідчить про відсутність заходів з розвитку галузі, модернізації підприємств, розвитку технологій. Йдеться в основному про реструктуризацію та ліквідацію підприємств та продаж надлишкового майна. Функціональне управління державними підприємствами здійснює Департамент економічної та господарської діяльності Міністерства оборони України. Департаменту надані досить широкі повноваження щодо управління державними підприємствами, зокрема погодження річних фінансових та інвестиційних планів, узагальнення фінансової, бухгалтерської та статистичної звітності підприємств, щоквартальний моніторинг показників фінансової діяльності підприємств, контроль за використанням підприємствами коштів, одержаних від продажу майнових об'єктів належних до основних фондів, організація проведення інвентаризації майна підприємств, подання пропозиції щодо проведення аудиту підприємств, а у разі зміни керівника — ревізії фінансово-господарської діяльності. Проте загальний стан збитковості більшості підприємств, про що зазначалося вище, свідчить про недостатню ефективність реалізації Департаментом управлінських повноважень щодо підприємств. Слід зазначити, що більшість державних підприємств, які залишилися в управлінні міністерства, включені до державних концернів "Воєнремсервіс", "Техвоєнсервіс" та "Військторгсервіс". Це дозволило частково скоротити апарат міністерства і перенести тягар управління підприємствами на концерни, хоч управлінські функції концернів і департаменту дублюються. Проте проблемою лишається, як це зазначалося щодо ДК "Укроборонпром" відсутність дієвих механізмів відповідальності державних господарських об'єднань за наслідки управління підприємствами. Зокрема, значні збитки державі заподіяні випадками відчуження концернами основних фондів підприємств без погодження з Міністерством оборони та Фондом державного майна України. Це свідчить про неспроможність держави в особі органів виконавчої влади контролювати стан основних фондів державних комерційних підприємств.

Важливим чинником реформування управління державними комерційними підприємствами ОПК, як власне і взагалі проведення економічних реформ в Україні, є боротьба з корупцією і зниження рівня тінізації економіки.

Попри визнання Міністра оборони України корупції головним дестабілізуючим чинником проведення реформ у Збройних силах, наразі результати боротьби з корупцією, в тому числі у сфері управління підприємствами ОПК, навряд чи можна вважати задовільними. Так, за наслідками у 2012 р. притягнуто до адміністративної відповідальності за корупційні дії 6 посадових осіб підприємств ОПК [16]. Певні позитивні зрушення у цьому відношенні з'явилися у 2013 р. Зокрема, у Міністерстві оборони України був розроблений План дій щодо запобігання і протидії корупції на 2013 рік. В межах його реалізації були відпрацьовані Переліки об'єктів контролю та підконтрольних суб'єктів (з розподілом за рівнями ризику), Перелік ризикових порушень фінансово-бюджетної дисципліни, типових помилок та ризикових сфер при прийнятті управлінських рішень тощо. У березні 2013 р. у Міністерства оборони України була створена постійно діюча антикорупційна мобільна група, наділена повноваженнями і ресурсами для оперативного реагування та розслідування схем та дій з ознаками корупційних. Організаційно керівник групи підпорядковується міністру оборони. Також за ініціативою Міністерства оборони створено спільну з Генеральною прокуратурою комісію для співпраці та обміну оперативною інформацією. За наслідками цієї роботи департаментом внутрішнього контролю та фінансового аудиту Міноборони проведено 567 ревізій, за результатами яких 293 особи притягнуто до дисциплінарної відповідальності, 12 осіб звільнено із займаних посад. Виявлено порушень фінансово-бюджетної та господарської дисципліни, що призвели до збитків у сумі 134,4 млн грн. (це удвічі більше, ніж у I півріччі минулого року). При цьому відшкодовано 20,2 млн грн., (торік -9,9 млн), до правоохоронних органів передано матеріали 88 аудитів на суму втрат та збитків понад 122 млн грн. [2]. Як впливає із співвідношення суми виявлених збитків і відшкодування, при реалізації управлінських повноважень органам виконавчої влади, в управлінні яких знаходяться державні підприємства, слід приділяти більше уваги попередженню порушень та поточному моніторингу, оскільки реальне відшкодування становить значно меншу суму, ніж фактичні збитки.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Державні комерційні підприємства воєнної промисловості, які раніше належали до єдиного ОПК опинилися у різній відомчій підпорядкованості і мають різні форми власності, що виключає їх загальну керованість державою і вимагає розробки дієвих механізмів державно-приватного партнерства у галузі воєнної промисловості.

Створення Державного концерну "Укроборонпром" не вирішує проблем оборонної галузі, яка потребує оптимізації її державного сектору та прийняття державної програми розвитку підприємств, які залишаються в державній власності, в якій слід передбачити проведен-

ня модернізації виробництва, державного або державно-приватного інвестування у наукові розробки та впровадження новітніх технологій, встановлення раціональної структури управління державними комерційними і казенними підприємствами, встановлення у законодавстві ефективних механізмів реалізації організаційних та контрольних повноважень Кабінету Міністрів України та уповноважених органів виконавчої влади щодо управління підприємствами, розроблення і затвердження регламенту взаємовідносин органів виконавчої влади щодо управління державними комерційними підприємствами, встановлення порядку конкурсного відбору та атестації керівників державних підприємств, передбачити необхідність проходження тестування для виявлення рівня їх кваліфікації при проходженні конкурсу на заміщення відповідної посади та при атестації.

Для уникнення можливих зловживань з боку державних господарських об'єднань, в які входять державні комерційні підприємства, у законодавстві мають бути передбачені чітко визначені організаційні і правові механізми контролю за реалізацією концерном своїх управлінських повноважень щодо підприємств.

Проте ці заходи неможливо реалізувати в умовах тіньової економіки та високого рівня корупції в Україні, тому загальними передумовами реформування управління державними комерційними підприємствами оборонної галузі слід вважати досягнення позитивних результатів у загальному реформуванні економічної системи та істотне зниження рівня корупції.

Перспективними напрямками подальших досліджень у сфері управління державними підприємствами ОПК є механізми державно-приватного партнерства та інтегративні процеси в управлінні державними комерційними і казенними підприємствами ОПК.

Література:

1. Лебедєв П. Нова українська армія — мета реальна і економічно вигідна (інтерв'ю газеті "Урядовий кур'єр" 30 серпня 2013 року) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/pavlo-lebedyev-nova-ukrayinska-armiya-meta-realna/>
2. Бадрак В. Україна на світовому ринку озброєнь [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/cacds/resu/0525.html>
3. В Україні триває робота із реформування підприємств оборонно-промислового комплексу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=2457-71705&cat_id=244276429
4. Горбулін В.П., Свергунов О.О. Концептуальні підходи до вдосконалення військово-технічної та оборонно-промислової політики України // Стратегічні пріоритети. — № 1 (26). — 2013. — С. 110—119.
5. Бегма В.М. Військово-технічна та оборонно-промислова політика України в сучасних умовах: аналіт. доп. / В.М. Бегма, О.О. Свергунов; 2013 — 112 с.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 9.06.2011 р. № 654 "Про Міжвідомчу комісію з реструктуризації підприємств оборонно-промислового комплексу" // Офіційний вісник України. — 2011. — № 46. — Ст. 1889).
7. Указ Президента України від 28.12.2010 р. "Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності обо-

ронно-промислового комплексу України" // Офіційний вісник Президента України. — 2011. — № 1. — Ст. 112; Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1221 "Про утворення Державного концерну "Укроборонпром"" [Електронний ресурс]. — Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1221-2010-%D0%BF>

8. Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V "Про управління об'єктами державної власності" // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 46. — Ст. 456.

9. Закон України від 16.06.2011 р. "Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промислового комплексу" // Відомості ВРУ. — 2012. — № 4. — Ст. 23.

10. Постанова Кабінету Міністрів України 03.09.2012 № 814 "Про перерозподіл деяких видатків та передачу бюджетних призначень, передбачених у державному бюджеті" // Офіційний вісник України. — 2012. — № 66. — Ст. 2705.

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1221 "Про утворення Державного концерну "Укроборонпром"" [Електронний ресурс]. — Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1221-2010-%D0%BF>

12. Михайлов Н.И. Концепуальные проблемы правового положения современных корпоративных объединений в России // Труды ИГП РАН. — 2010. — № 3. — С. 183.

13. Закон України 6.09.2012 р. № 5213-VI "Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу — учасників Державного концерну "Укроборонпром" та забезпечення їх стабільного розвитку" // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 32. — Ст. 413.

14. Скурський П.П., Шевцов А.І., Боднарчук Р.В. Проблеми ринкової трансформації оборонно-промислового комплексу України // Стратегічна панорама. — 2004. — № 2. — С. 104—110.

15. Щодо вирішення деяких проблемних питань правового забезпечення трансформації та розвитку воєнної промисловості України. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президентіві України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1228/#_ftn11

16. Звіт Міністерства юстиції України про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції у 2012 році [Електронний ресурс]. — Офіційний сайт Міністерства юстиції України. — Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/file/25706>

References:

1. Lebedev, P. (2013), "New Ukrainian Army — Real and Economic Profitable Goal", available at: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/pavlo-lebedyev-nova-ukrayinska-armiya-meta-realna/> (Accessed 29 September, 2013).

2. Badrak, V. (2011), "Ukraina na svitovomu runku ozbroen' ", available at: <http://old.niss.gov.ua/cacds/resu/0525.html> (Accessed 19 September, 2013).

3. The Official Site of Cabinet of Ministers of Ukraine, "The Work on Reforming of Defence-Industrial Complex

Enterprises Lasts in Ukraine", available at: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=2457-71705&cat_id=244276429 (Accessed 21 September, 2013)

4. Gorbulin, V.P. and Svergunov, O.O. (2013) "Conceptual accesses to Improving of Military-Technical and Defence-Industrial Policy of Ukraine", Strategichni Prioritety, vol. 1 (26), pp. 110-119.

5. Begma V.M. (2013) "Military-Technical and Defence-Industrial Policy of Ukraine in Modern Situation", Analytic Report, Kyiv, Ukraine.

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), "Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine, "On Interdepartment Comission on Defense-Industrial Complex Enterprises Restructuring", Ofitsijnyi Visnyk Ukrainy, vol. 46, p. 1889.

7. President of Ukraine (2011), "Decree of President of Ukraine " On measures for Increase of Efficiency of Defense-Industrial Complex of Ukraine", Ofitsijnyi Visnyk Ukrainy, vol. 1, p. 112; Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), "Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine, "On Foundation of State Concern "Ukroboronprom", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1221-2010-%D0%BF> (Accessed 23 August, 2013).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2006), The Law "On Management of State Property Objects", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, , vol. 46, p. 456.

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law "On Peculiarities of Management of Defense-Industrial Complex State Property Objects ", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2012, vol. 4, p. 23.

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012), "Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine, "On Redistribution of Some Expenditures of State Budget", Ofitsijnyi Visnyk Ukrainy, vol. 66, p. 2705.

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), "Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine, "On Foundation of State Concern "Ukroboronprom", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1221-2010-%D0%BF> (Accessed 23 August, 2013).

12. Mikhailov, N.I. (2010), "Conceptual Problems of Legal Status of Contemporary Corporate Unios in Russia", Trudy IGP RAN, vol.3, p. 183.

13. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law "On Some Questions of Debts of Defense-Industrial Complex Enterprises — Members of State Concern "Ukroboronprom", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 32, p. 413.

14. Skursky, P.P., Shevtsov, A.I. and Bodnarchuk, R.V. (2004), Problems of Market Transformation of Defense-Industrial Complex", Strategichna Panorama, vol. 2, pp. 104—110.

15. "On Resolving of Some Problematic Questions of Provision by Laws of Military Industry Transformation and Development", Analytic Paper of National Institute of Strategic Researches, Office of President of Ukraine, available at: http://www.niss.gov.ua/articles/1228/#_ftn11 (Accessed 15 October, 2013).

16. Ministry of Justice of Ukraine (2012) "Report of the Ministry of Justice of Ukraine on Results of Corruption Prevention and Resistance Measures in 2012", available at: <http://www.minjust.gov.ua/file/25706> (Accessed 4 October, 2013).

Стаття надійшла до редакції 15.10.2013 р.